

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

792

Szerző L. G.

Cím Az új Nemzeti Színház.

Idő

1911

Forrás:

Pesti napló

Személy

Bp.

1911

III/10

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Helyszám

Az új Nemzeti Színház.

Budapest, március 9.

A renaissance nagy építőmesterének mecénásai, ha annyi ideig haboztak volna a megrendeléseikkel, mint a magyar kormány, mint építető, máig sem épült volna fel Szent Péter temploma, Velence, Firenze palotái. Miniszterek jönnek, miniszterek mennek és közben csudálatos módon alusznak nagy építkezések tervei, annak ellenére, hogy megvan a pénz, a fedezet és egyáltalában nem kétséges, hogy az épületre égetően szükség van. A Nemzeti Színház új épületének ötlete is így vándorol már vagy egy évtized óta asztalfiókból asztalfiókba. A régi hajlék Apponyi nevezetes intézkedése óta üresen van, a drámai színészek egy kiállításos, zenés darabok számára készült nagy, sivár színpadon játszanak. Egy bécsi cég már terveket is készített, tanácskozások, tárgyalások özönével voltak, míg tegnap végre — szinte el se akarjuk hinni — döntő fordulathoz jutott az ügy. A kultuszminisztériumban ismét ankét volt és a megjelent művészek, építészek, szakemberek megállapodtak ezuttal legalább abban a véleményben, hogy az új Nemzeti Színház minden művészeti és gyakorlati akadály nélkül felépíthető ugyanazon a helyen, ahol a régi állott. A régi színház tudvalevőleg bérházzal kapcsolatos, nem áll szabadon és a tegnapi tanácskozás szerint az egyetlen még elhárítandó akadály az, hogy tűzbiztonsági szempontból, a főváros kikötése szerint, szabadon álló épületben kellene elhelyezni az új színházat. Ez a kikötés egymillió kornával drágítaná meg az építést. Éppen azzal a millióval, amely nincs meg.

Nagyban és egészben az ankét eredménye örvendetes. Egy kártékony babona halálát jelentí ugyanis ez a döntés. E babona szerint a hely, a Rákóczi-ut és a Múzeum-körut sarkán nem lett volna alkalmas a monumentális, az esztétikai szempontból is kifogástalan színházépület számára. Dilettánsok, építészek, mérnökök, városrendezők számtalanszor irtak, nyilatkoztak erről a kérdésről. Budapesten ugyanis valahány középület megcsinálásáról van szó, mindenütt előtérbe tolják a hely problémáját, mindig akadnak ambiciózus közéleti férfiak, akik kijelentik, hogy milliókra menő bontás, rombolás, ugynevezett városszabályozás nélkül vége a monumentalitásnak. Ez a babona köti meg például az új városháza építését is; ez a budapesti középítkezések megölkje. Mert a való az, hogy nem a hely a fontos, hanem a művész, a szakember, az építész. Budapest legszebb perspektívájú terein ormótlán, cifra álpaloták terjeszkednek. A szokványos, a hivatalosan fémjelzett, nagy és drága megrendelésekkel elhalmozott budapesti építész úgy véli, hogy nagyszabású épületet csak kiléniázott, szigorúan szabályos és szimmetrikus helyen lehet emelni és ezt a helyet értékes épületek kiirtása árán, a legnagyobb térpazarlás árán is meg kell teremteni. Erre a pazarlásra azonban sem a gyakorlati embernek, sem a művésznek nincs szüksége. A Nemzeti Színház speciális esetében egyenesen bűn lett volna új helyet keresni, mert tudvalevő, hogy a régi telek Grassalkovics herceg ajándéka, rögtön nem színházi vagyón, mihelyt nem színházi célra fordítják. Néhány millióba került volna tehát ez a rosszúl értelmezett esztétikai szempont, amely mindeddig hátráltatta az építkezést. Szerencse, hogy új telekről most már

szó sincs, az egyenes pénzkidobásnak ezt az ötletét végképp elvetették tegnap. A régi, másolásban megöregedett építész-esztétikusok szerint súlyos teher a színházhoz építendő bérház. A hely végleges kijelölésével ez az elmélet is megdőlt. A színház végre is nem templom, nem is királyi palota. Elképzelhető stílusa minden veszedelem nélkül megbirja a bérház közvetlen közelségét, kapcsolatát.

A kultuszminiszter tanácsadói ráléptek tegnap az okos takarékoság útjára — csak az a kár, hogy végig nem mentek rajta. Még mindig nem tudtak megszabadulni a régi babona maradványaitól és artisztikus szempontból is szükségesnek mondták, hogy a színház szabadon épüljön, tehát a rendelkezésre álló kétféle egymillióval drágábban. A szabadon álló színház mellett kardoskodott — tűzbiztonsági szempontból — a főváros képviselője is. A tűzbiztonság csakugyan a legfontosabb kérdése a színházépítésnek. Csakhogy ez a probléma nem azon fordul meg, mind a négy oldalán szabadon áll-e a színház, vagy csak három oldalon. Az egy oldalon beépített, de egyébként tökéletesen modern, minden biztonsági intézménnyel felszerelt új színház sokkal megnyugtatóbb, mint a tér közepén álló régi. A Népszínház épülete nagy téren áll. A hozzáértők azonban mulatnak az oldalához ragasztott égbenyuló vaslépcsőkön. Légtornászoknak való járóművek ezek, nem ijedt, menekülő színházlátogatóknak. Egyébként is indokolatlan a főváros tulságos formai szigorúsága — míg a tárgyi szigorúságot egyenesen meg kell követelni — mert hiszen Budapesten ócska és teljesen zárt, bérkaszárnnyából alakított, tehát semmiképp sem tökéletes épületben elhelyezett magánszínház is van, amelynél

a három oldalon szabad új színház ezerszer biztonságosabb lesz.

Ennek az akadálynak az elhárítása pedig több okból fontos. A tűzbiztonság sok milliót ér, kidobni azonban egyetlen milliót sem szabad érte. Ez a pénzügyi szempont. Szerintünk azonban az esztétikai szempont is amellett szól, hogy a színházat a bérházzal összeépítsék egységes hatású épülettömbbé. A jó építész ugyan alig ismer akadályt, sőt éppen a materiális nehézségek legyőzésében mutatja megigazi bravurját, de mégis nagyon megnehezíti feladatát az a feltétel, hogy a széles, terjedelmes színház mögé szabadon, elválasztva tőle, egy keskeny bérház-sávot kell építenie. Ez a különválasztás, a mai Pannonia-szálloda mellett nyitandó új utca, talán pénzügyileg is az örökösök szempontjából ismét komplikációkat okozna. Artisztikus szempontból bizonyára komplikálja a problémát, amelynek legegyszerűbb, legtermészetesebb, legegyszerűbb és legolcsóbb megoldása volna a színházzal egybekapcsolt bérház. Templomok, híres szép templomok vannak a világon bazárokkal kapcsolatosan, a hátukhoz ragasztott klostrom, lakóház pedig mindennapos. A különálló bérházzal körülvett színház, attól félünk, valami olyasféle képet mutatna, mint az Anker-udvar — hogy elriasztó példára hivatkozzunk.

A végső szót az egész kérdésben a művész, a tervező fogja kimondani. Vele szemben egyetlen vágyunk, kívánságunk — hogy művész legyen. Ez a megjelölés magába foglalja szakértő, praktikus voltát is. Budapest túlságosan teli van rakva sikertelen, kívül cifra, belül rossz, szűk, kényelmetlen középületekkel. Még egyet ebből a fajtából nem bírunk el. Ugy képzeljük a dolgot, hogy nem hivalkodó, nagyon egyszerű, de jó anyagu, kitűnő beosztású, tartós, becsületos épület állion ott a Rákóczi-ut sarkán — szóval a budapesti sablonnak éppen az ellentéte. Magyar művész, aki mindezeknek a követelményeknek meg tud felelni, van. Választék is van. Csak szerencsésen végződjék a most következő intézkedés, a pályázat, ez a nehéz akadályverseny, amelyen már annyi kitűnő magyar talentum szenvedett súlyos balesetet.